

Jan 1 Keldermans - Van Mansdale

Over de herkomst van de naam schreef de Antwerpse genealoog Valckenisse indertijd dat hij "van hoogduytschen afkomst" was. Anderen daarentegen beweerden dat dit een legende was om een nederige afkomst enigszins bij te schaven". Als oudste naamdrager vinden we Jan van Mansdale (1345-1425), gehuwd met Catharina Pippens.

Hij was steenkapper van beroep en woonde in de tijd dat de toen rijke Nederlandse steden, naar het voorbeeld van de buurlanden, overgingen van de eenvoudige Romaanse stijl naar de kunstvolle Gotische bouwstijl, hetgeen een grote vraag naar bekwame beeldhouwers tot gevolg had.

Jan uit "Het Kelderken" speelde hier handig op in en levert weldra werk in meerdere Nederlandse steden. Zijn grote doorbraak komt echter pas in 1393, als hij van het mechels stadsbestuur de opdracht krijgt tot het maken van een grafkelder voor de machtige Franco de Mirabello alias de Heer Vranckx van Halen, een zoon van Jan van Halen.

De naam Van Mansdale kan men ontleden als "man-van-de-dale", maar de naaste omgeving van onze Jan uit "Het Kelderken" was van mening dat "mans-uit-de -kelder"-beter paste, hetgeen weldra resulteerde in Keldermans. Dat zij niet gelukkig waren met deze bijnaam kunnen we ruim twee eeuwen als een rode draad volgen in de geschiedenis die dit bouwgeslacht gemaakt heeft. Immers, de talrijk bewaarde documenten van hun hand zullen zij steeds blijven ondertekenen met Van Mansdale, al of niet gevolgd door een "verminkt" Keldermans. Zo zien we o.a. Kel, Keller(s), Kellerman of Keld'man.

Gebruik makend van vaders verworven faam, zal de oudste zoon, Jan 2 Van Mansdale (1375-1445), het weer wat verder schoppen. Hij maakt naam als bouwmeester van grote gebouwen, vooral kastelen en kerken. Uit zijn huwelijk met Catharina de Roma werden vier bekwame helpers geboren: Jan 3 en Andries 1, Rombout 1 (glazenier) en mathijs (beeldhouwer). Het zijn vooral Andries en mathijs die zorgen voor een legertje nazaten. Ze worden allen zonder pardon door "Peetvader" voor de keuze gesteld, nl "de bouw of het klooster".

Over zeven generaties of ruim twee eeuwen zullen niet minder dan 17 zogenaamde Keldermansen voor altijd verbonden blijven met de brabantse Gotiek, samen met nog andere kunstenaars uit dezelfde familie, zoals Domein de Waghemaker (bouwmeester) en Dirk Bouts (kunstschilder).

Over het bouwgeslacht Keldermans zijn meerdere werken geschreven. Tentoonstellingen aan hun werk gewijd, werden telkens voorafgegaan door veel opzoekingswerk, vooral in Holland, maar ook in de Vlaamse provincies. Jammer genoeg gebeurde dit nooit in Limburg, alhoewel meerdere leden van de stam zich daar in de 16e eeuw vestigden, o.a. in Montenaken, Sint-Triden, Tongeren, Borgitter en Kuringen. Maar het was ook op het einde van deze trobele eeuw, dat de meesten onder hen noodgedwongen naar een andere broodwinning moesten uitkijken.

In het gebin van de 15 de eeuw zullen Jan 2 en zonen zich vestigen op de Tichelrij in Mechelen, naast de Dijle. Dit gebeurde niet zomaar, omdat deze stad van groter belang was dan Brussel, maar omdat ze als waterverbinding meer te bieden had en dit was van levensbelang voor het vervoer van zware gebeeldhouwde bouwelementen. Een uniek bewijs hiervan is een brief van Antoon 1 (1440-1515), gericht aan de kerkmeester van Diest bij de bouw van de Sint Sulpitiuskerk aldaar.

Eerbaren en gemende Vrinden

Ik gebiede mij seer tot uwaert Ende alsoe dij mij gescreven hebbet om u werc, maer dat ic noch heit werc te Brussel hebbe, dwelc nyet en heeft connen ghecomen, omdat water te Volvoorde ghesloten es geweest, ende oec en connen die pilaeren niet wel ghecomen, maer het sal haest ghebetert wesen en sal seer corthelijke bij u comen om te fondere ende God wille. Ende gheeft desen scipper (Ghelyse Hannemans) 4 peters, die ick hem noch sculdigh ben van den lesten reyse dat hij u werc brachte, ghy selt er mij betalinghe mede doen. In oerconde mijns handtheykens Ons Here sij met u allen. Gescreven te Mechelen XI daghen Aprillis (1485). Mansdale, bij uwen dienaar Anthonis Keld'mans, altijt bereet.

Het was Rombout II (1460-1531), zoon van Antoon I, die het meest bekend zou worden. Hij volgt zijn jong gestorven broer Antoon II op als opperbouwmeester der nederlanden en wordt bij deze gelegenheid (1515) door keizer Karel in de adelstand verheven. Eigenaardig genoeg zal deze Rombout II zich het minst ergeren aan zijn bijnaam, want al zijn documenten zal hij ondertekenen met Keldermans. Zijn nakomelingen echter zien het weer anders. Zij zullen nu eens en voor goed korte metten maken met die vervelende bijnaam.

Door de ijverige zorgen van zijn zoon- in Antwerpen uitsluitend schepen Antoon Keldermans genoemd- krijgt Rombout II zijn laatste rustplaats in de Onze Lieve Vrouwekerk. Op de arduinen grafsteen kon men lezen :

"Hier leet begraven Joncker Rombout Van Mansdale, sterft 1531 den 15 Xber ende Barbara van Baeren, sijne huysvrouw, sterft 1547 den 24 Junij."
Daaronder staat in moderne letters geschreven"

"Hier leet begraven Heer en Meester Antheunis Van Mansdale, Oudt Scepen deser stadt, die sterft den 5 8ber 1583 dende Jouffrouw Joanna Van Houtte syn huysvrouw steft den 7 Augusti 1583.

Deze steen bleef gespaard tot in 1798 en waarom hij toen weggenomen is blijft een raadsel. Het gebeurde zeker niet om plaats te maken voor een ander graf, vermits Jozef II reeds in 1784 het begraven in kerken had verboden, dit omwille van de "permanente en onhoudbare stank". Momenteel worden alle skeletten op der kerkvloer opgegraven en een andere bestemming krijgen.

Jan 11 Keldermans - Van Mansdale

Van Jan 2 Keldermans - Van Mansdale werkzaamheden is niets bekend, tot hij in 1424 in Lier opduikt waar hij benoemd wordt tot meester van de werken van de Sint-Gommaruskerk. Hij volgt als zodanig Mys uutten Anker op. Gegeven meester Janne Kelderman, der kerken wercmans van sinen salaris van 1 jaar. Deze post vinden wij regelmatig terug in de stadsrekeningen tot het jaar van zijn overlijden.

Vanaf 1427 tot 1430 wordt de naam van Jan 2 regelmatig gesignaleerd in de Mechelse stadsrekeningen. Na 1430 wordt zijn arbeid in Mechelen veel minder omvangrijk om in 1432 geheel te stoppen.

Vanaf dat moment vinden wij van hem geen spoor meer terug in de Mechelse stadsrekeningen terug. Waar Jan 2 in deze tussenliggende periode aan gewerkt heeft, is niet met zekerheid vast te stellen. Wel is duidelijk, dat er vanaf 1435 in Lier weer intense bedrijvigheid op de bouwplaats van de Sint-Gommaruskerk heerst.

In 1441 komt zijn naam af en toe in de kerkrekeningen voor.

Vanaf 1441-1442 is Jan 2 weer terug in Mechelen. Uit de stadsrekeningen van 1444-1445 wordt duidelijk dat hij het

beworp maakt van de Neckerspoelpoort en tevens de berderen snijdt voor de Hanswijckpoort. Uit de volgende rekening 1445-1446 blijkt dat Jan 2 overleden is; zijn weduwe geeft namelijk het stadslaken, dat hij jaarlijks ontving, terug.

Uit het bovenstaande wordt duidelijk dat Jan als steenhouwer veel onderhoudswerkzaamheden verricht heeft voor de stad Mechelen en later ook voor Leuven. Daarnaast is hij opgetreden als werkmeester van de Sint-Gommaruskerk te Lier, van de stad Leuven en van de Sint Pieterskerk aldaar; als zodanig is hij de eerste ons bekende bouwmeester van het geslacht Keldermans.

Jan 3 Keldermans-Van Mansdale

Of deze een zoon van Jan 2 en dus een broer van Andries 1 is, weten wij niet met zekerheid. Hij zou getrouwd zijn geweest met Elisabeth Backers of de Bakker.

In 1450 treffen we deze Jan 3 aan bij de bouw van het stadhuis te Gouda.

Van de steenhouwers die het natuursteenwerk, dat in gehakte vorm werd aangeleverd, moesten stellen en afwerken, levert een zekere Jan Keldermans het meeste werk (hij verblijft 296,5 dag op het werk).

In de rekeningen wordt verder ook nog melding gemaakt van een 'jonge Kelreman', misschien zijn zoon.

In 1452 treffen we deze Jan weer aan, ditmaal in Delft, waar hij meewerkt aan het herstel van de Oudekerktoren.

Jan 2 kan hier niet bedoeld zijn, want deze is in 1445 overleden en aangezien ook, in de dezelfde periode, de zonen van Jan 2 namelijk Matthijs 1 en Andries werkzaam zijn aan het stadhuis te Middelburg, lijkt het mij niet onwaarschijnlijk dat Jan 3 ook een zoon is van Jan 2.

In 1457 tenslotte ontmoeten wij Jan 3 in Middelburg, waar hij als steenhouwer werkzaam is aan het stadhuis.

Veel is er van deze Jan 3 niet bekend. Het is aannemelijk te stellen dat hij een steenhouwer was die van werk tot werk trok.

